HOOFDSTUK 13

Examenaanpak en twee eigen oefenexamens

Economie · havo 5

IN DIT HOOFDSTUK LEER JE:

Haal uit de bron wat de vraag nodig heeft

Maak rekenen controleerbaar

Verklaren en afwegen met een gevolgketen

Hoofdstukoverzicht

Centraal examen · A1, A2, A3, A4, D, E, F, G, H, I

Je leert brongegevens selecteren, rekenen controleren, economische mechanismen uitleggen en kennis in nieuwe contexten toepassen. Daarna maak je twee volledige, oorspronkelijk geschreven oefenexamens. Ieder examen bevat zes eigen contexten en 26 vragen, voor 60 punten en een richttijd van 180 minuten. De vragen zijn niet afkomstig uit officiële examens. Bronnen staan bij de vragen; uitwerkingen, criteria en voorbeelden staan apart.

In dit hoofdstuk leer je:

13.1 Haal uit de bron wat de vraag nodig heeft

Ik kan relevante brongegevens selecteren en de betrouwbaarheid en grenzen ervan uitleggen.

13.2 Maak rekenen controleerbaar

Ik kan een economische berekening met formule, gegevens, eenheid en controle volledig uitvoeren.

13.3 Verklaren en afwegen met een gevolgketen

Ik kan een economisch mechanisme uitleggen en een afweging vanuit verschillende belangen onderbouwen.

13.4 Transfer, tijd en foutenanalyse

Ik kan economische concepten in een nieuwe context toepassen en mijn examentijd en herhaling gericht organiseren.

Test jezelf · 13

Test jezelf — twee volledige eigen oefenexamens

Maak één examen per oefensessie, zonder modelantwoorden te bekijken. Elke sessie duurt maximaal 180 minuten en telt 60 punten. Gebruik kladpapier en een gewone rekenmachine met passende basisbewerkingen. Alle gegevens zijn fictief en staan in de bronnen. Noteer berekeningen en economische redeneringen; neem een eerdere eigen uitkomst alleen over als de vraag dat nodig heeft. De rekenvragen geven voldoende informatie om zelfstandig opnieuw te beginnen. Vraagpunten zijn oefenpunten; deze methode gebruikt geen officiële N-term en geeft geen officieel CE-cijfer. Vergelijk na afloop met de aparte antwoorden en criteria en maak een foutenanalyse.

Gebruik de antwoorden pas na het maken. Beoordeel open antwoorden met de criteria; een goede formulering kan verschillen van het model.

Bron EC13-X1A · Examen 1 — FietsVlot en zijn bezorgers

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) FietsVlot is een fictief bezorgplatform voor grote pakketten. Voor de markt van deze bezorgdiensten geldt Qv = 120 − 2P en Qa = 3P − 30. P is de prijs in euro per rit; Q is in duizenden ritten per maand. De figuur en tabel geven dezelfde beginmarkt weer. De beginmarkt heeft volkomen concurrentie als vereenvoudigende modelaanname.

(2) Voor een afzonderlijke vergelijking langs dezelfde vraaglijn stijgt P van € 20 naar € 25; de gevraagde hoeveelheid daalt van 80 naar 70 duizend ritten. Bereken segmentelasticiteit met de procentuele veranderingen ten opzichte van de oude waarden.

(3) Daarna komt een extra groep webshops naar de regio. Bij elke mogelijke prijs willen de klanten samen meer ritten afnemen dan eerst. De overige bepalende factoren blijven gelijk. Voor de surplusvraag wordt juist een andere, afzonderlijke situatie vergeleken: alleen de marktprijs is lager, terwijl de betalingsbereidheid van klanten gelijk blijft. Alle gevraagde ritten kunnen in deze afzonderlijke variant tegen de lagere prijs worden gekocht. Deze situaties hoeven niet dezelfde verandering te beschrijven.

(4) Op de arbeidsmarkt voor bezorgers ligt een wettelijk minimumloon in een afzonderlijk model boven het evenwichtsloon. De arbeidsvraaglijn loopt dalend en de arbeidsaanbodlijn stijgend. Werkgevers en werknemers kunnen het minimumloon niet omzeilen. Er zijn in dit model geen andere loon- of productiviteitseffecten.

Beginmarkt: grafiekpunten

Q (duizend ritten)	Prijs vraaglijn (€)	Prijs aanbodlijn (€)
0	60	10
30	45	20
60	30	30
90	15	40
120	0	50

Vraag en aanbod van bezorgdiensten

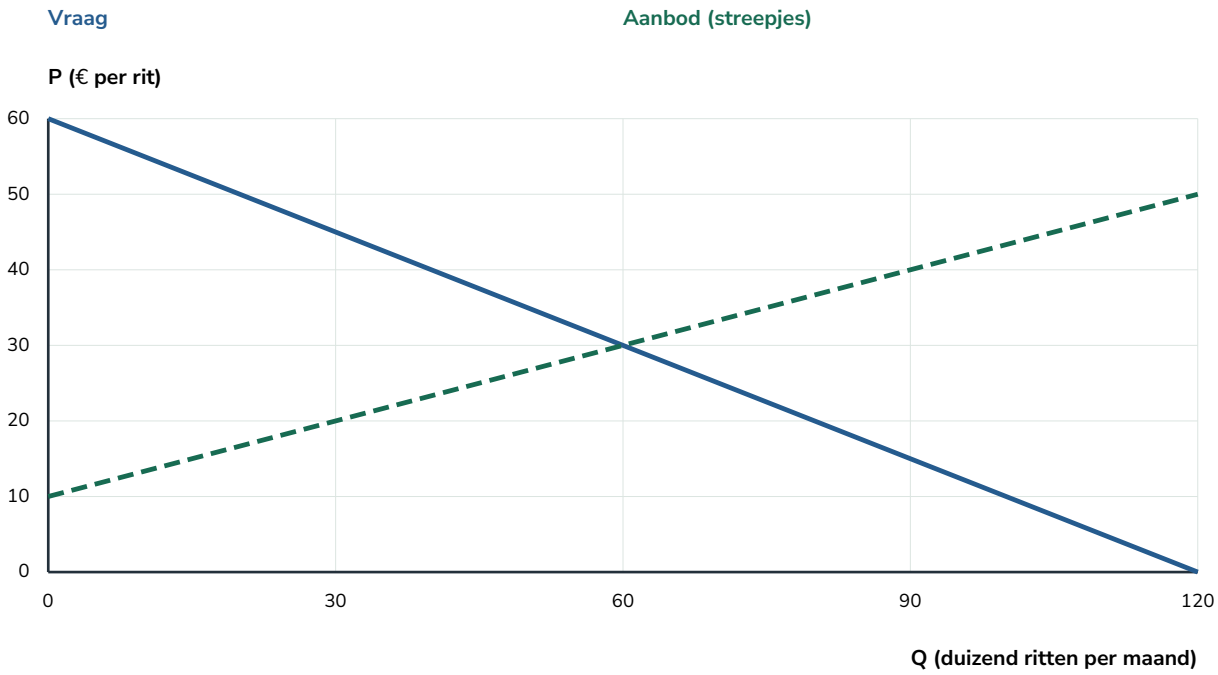

Bron EC13-X1B · Examen 1 — Een huishouden kijkt vooruit

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Mira woont in een fictieve gemeente. De tabel bevat vereenvoudigde gegevens voor haar huishouden. Een inkomen en een uitgave gelden voor één jaar; spaartegoed en schuld zijn gemeten op de eerste dag van dat jaar. Er is geen persoonlijk financieel advies of actuele hypotheekregel in deze bron.

(2) Voor een zelfstandige schuldvraag leent Mira in het jaar € 2.000 bij en lost zij € 1.500 af. Rente wordt uit haar inkomen betaald en niet aan de schuld toegevoegd. Voor de rentevraag rekenen we alleen met de beginschuld en de gegeven rente; daarbij negeren we lening- en aflossingsmomenten.

(3) Een pensioenvereniging vergelijkt twee financieringswijzen. Omslag gebruikt premies van huidige werkenden voor huidige pensioenuitkeringen. Kapitaaldekking bouwt met premies en beleggingsopbrengsten een fonds op voor latere uitkeringen aan de premiebetalers. In beide gevallen is het gewenste jaarlijkse pensioeninkomen gelijk. De vereniging verwacht vergrijzing: minder werkenden per gepensioneerde.

Huishoudgegevens

Grootheid	Waarde	Periode/moment
Jaarinkomen	€ 28.000	dit jaar
Jaaruitgaven vóór sparen	€ 26.000	dit jaar
Spaartegoed	€ 7.200	begin van het jaar
Schuld	€ 18.000	begin van het jaar
Nominale leenrente	3%	per jaar

Fictieve verhouding werkenden/gepensioneerden

Situatie	Werkenden	Gepensioneerden
Nu	300000	100000
Later	280000	140000

Bron EC13-X1C · Examen 1 — Twee buurthuizen delen een voorziening

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Buurthuizen Noord en Zuid overwegen elk een bijdrage aan het onderhoud van een gezamenlijk activiteitenlokaal. De matrix geeft netto voordeelpunten: eerst Noord, daarna Zuid. Beide spelers kennen alle opbrengsten, kiezen gelijktijdig en maximaliseren alleen hun eigen punten. Er zijn geen communicatieafspraken, sociale beloningen of toekomstige rondes tenzij een vraag die expliciet toevoegt.

(2) In een afzonderlijke herhalingsvraag wordt het spel precies twee keer gespeeld. Beide spelers weten dit vooraf; opbrengsten over de twee rondes worden opgeteld. De laatste ronde heeft geen effect op latere samenwerking omdat daarna geen spelronde meer volgt.

(3) Voor een andere vraag besluit de beheerder dat iedere niet-bijdragende speler een boete van 4 voordeelpunten krijgt. De boete wordt afgetrokken van de eigen matrixopbrengst; een bijdrager betaalt geen boete. De oorspronkelijke matrix en alle overige aannames blijven gelijk.

Opbrengst Noord, Zuid

Noord / Zuid	Zuid draagt bij	Zuid draagt niet bij
Noord draagt bij	8, 8	3, 10
Noord draagt niet bij	10, 3	5, 5

Bron EC13-X1D · Examen 1 — Verzekerde festivalcamera's

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Een fictieve verhuurder geeft iedere festivalbezoeker dezelfde camera mee. Bij een bezoeker met het gemiddelde risico is de kans op verlies in één huurperiode 3%. Bij verlies bedraagt de schade € 1.200; anders is de schade nul. Een verzekering zonder eigen risico kost € 48 per huurperiode en dekt alleen die verliespost volledig.

(2) Sommige bezoekers kennen hun eigen verliesrisico beter dan de verzekeraar. De verzekeraar kan de risicotypen bij het afsluiten niet onderscheiden en vraagt daarom één uniforme premie. Als de premie relatief hoog wordt voor voorzichtige bezoekers, kunnen die besluiten niet mee te doen.

(3) Na het afsluiten kan volledige vergoeding een bezoeker minder voorzichtig maken. De verzekeraar overweegt daarom een eigen risico: bij verlies betaalt de verzekerde het eerste deel van de schade zelf. Veronderstel voor deze gedragsvraag dat de bezoeker op financiële prikkels reageert. Er zijn geen werkelijke polisvoorwaarden of wettelijke bedragen in deze bron.

Gemiddeld risico en standaardpolis

Gegeven	Waarde
Schadekans per huurperiode	3%
Schade bij verlies	€ 1.200
Schade zonder verlies	€ 0
Premie zonder eigen risico	€ 48

Bron EC13-X1E · Examen 1 — Lestra meet inkomen en welvaart

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Lestra is een fictief land. Alle macrobedragen in de eerste tabel zijn miljarden euro per jaar. Voor de kringloop zijn bovendien particulier sparen S = 125 en overheidsontvangsten B = 95 gegeven. Investeringen I = 80 en overheidsbestedingen O = 110 horen bij dezelfde periode. Gebruik de identiteit (S − I) + (B − O) = E − M. Export en import omvatten hier goederen en diensten. Alle overige inkomsten en uitgaven op de lopende rekening zijn in dit vereenvoudigde model nul, zodat het saldo van de lopende rekening gelijk is aan E − M.

(2) Vorig jaar was het nominale bbp 450 miljard euro met prijsindex 100; dit jaar is de prijsindex 104. Voor de reële-groeivraag gebruik je het bbp uit de bestedingentabel. Rond het groeipercentage af op twee decimalen. De bevolkingsomvang is voor deze vraag niet nodig.

(3) Een afzonderlijke belastingvraag gebruikt uitsluitend het fictieve stelsel in de tweede tabel. Een inwoner verdient € 40.000 bruto. Zij heeft € 2.000 aftrekposten vóór de belastingheffing en € 1.000 heffingskorting ná de heffing. Er zijn geen andere premies, toeslagen of aftrekposten. Bepaal gemiddeld tarief als betaalde belasting gedeeld door het bruto inkomen.

(4) Lestra kent ook onbetaalde mantelzorg die niet in het bbp is opgenomen. Meer vrachtverkeer veroorzaakt extra geluidhinder die evenmin van het bbp wordt afgetrokken. Deze twee gegevens zijn nodig om de beperkingen van bbp als welvaartsmaatstaf te bespreken.

Bestedingen dit jaar

Component	Miljard euro per jaar
Consumptie C	240
Investeringen I	80
Overheidsbestedingen O	110
Export E	100
Import M	70

Fictieve belastingregels

Deel van belastbaar inkomen	Tarief
Eerste € 20.000	20%

Fictieve belastingregels (vervolg)

Deel van belastbaar inkomen	Tarief
Boven € 20.000	40%

Bron EC13-X1F · Examen 1 — Een terugval in Dorsia

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Dorsia is een fictief euroland. De tabel geeft de reële bbp-index ten opzichte van het einde van het voorafgaande jaar, werkloosheid en inflatie op jaarbasis. Voor het herkennen van een recessie moet je de reële bbp-ontwikkeling van opeenvolgende kwartalen vergelijken. De twee procentreeksen zijn geen bbp-indexen.

(2) Dorsia heeft een progressief inkomstenbelastingstelsel en werkloosheidsuitkeringen. Bij minder inkomen wordt automatisch minder belasting betaald; bij meer werkloosheid stijgen de uitkeringsuitgaven, zolang de uitkeringsregels gelijk blijven. Deze regels veranderen niet tijdens de onderzochte periode.

(3) De regering overweegt tijdelijk extra onderhoudswerkzaamheden te laten uitvoeren. Bedrijven melden daarnaast dat onzekerheid over hun toekomstige afzet investeringsbesluiten vertraagt. De ECB streeft naar een symmetrische inflatie van 2% op middellange termijn voor de eurozone en voert geen afzonderlijk rentebeleid voor Dorsia.

Opeenvolgende kwartalen

Moment	Reële bbp-index	Werkloosheid (%)	Inflatie jaarbasis (%)
Einde voorafgaand jaar	100	5	5
Kwartaal 1	102	5	5
Kwartaal 2	101	6	4
Kwartaal 3	99.5	7	3
Kwartaal 4	100.5	7	2.4

Reële bbp-index Dorsia

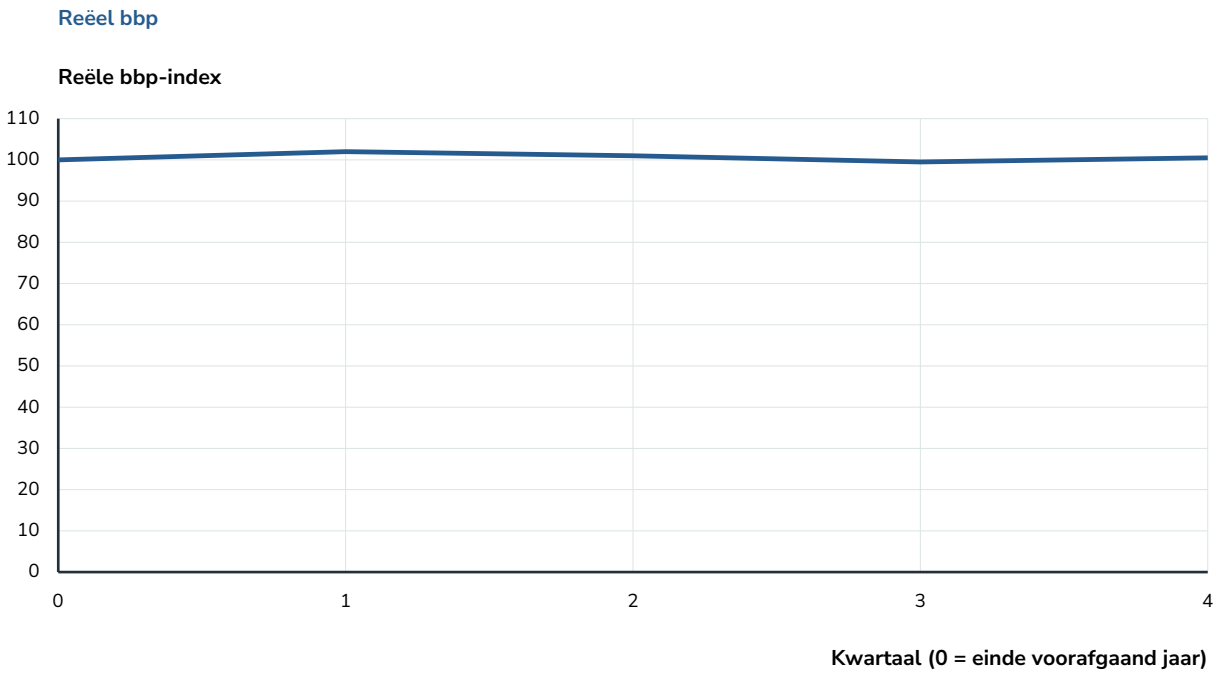

Bron EC13-X2A · Examen 2 — WarmteZeker inspecteert apparaten

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) WarmteZeker heeft in een fictieve regio het alleenrecht op een type woninginspectie. Een ander bedrijf mag die specifieke inspectie daar niet aanbieden. De aanbieder kiest uit de afzetten in de tabel; voor elke afzet geldt de bijbehorende prijs. Het bedrijf streeft in de winstvraag naar maximale totale winst. De figuur geeft totale opbrengst en totale kosten; lees de grootste verticale afstand af, los geen marginale vergelijking op.

(2) De afzet is in duizenden inspecties per jaar; de totale kosten en opbrengsten zijn in duizenden euro per jaar. Bij afzet 4 duizend zijn de constante kosten 40 duizend euro en de totale kosten 136 duizend euro. Voor die gegeven afzet worden gemiddelde kosten gevraagd. Het bedrijf kan aan de grenzen van het gekozen aanbodmodel niet voorbij produceren.

(3) WarmteZeker kan dezelfde inspectie aan twee duidelijk gescheiden groepen verkopen. Groep A heeft een hogere betalingsbereidheid dan groep B. Er zijn geen kostenverschillen, doorverkoop is onmogelijk en de ondernemer overweegt verschillende prijzen voor dezelfde inspectie.

(4) Voor een afzonderlijke heffingsvraag onderzoekt de overheid de concurrerende markt van algemene onderhoudsinspecties, waarop meerdere aanbieders actief zijn; het specifieke alleenrecht uit de eerdere vragen geldt in deze variant niet. Bij vervoer voor deze inspecties ontstaat uitstoot waarvoor bedrijven zonder maatregel niet betalen. De overheid overweegt een kostprijsverhogende heffing per inspectie. Analyseer deze variant alleen met een kwalitatief vraag-en-aanbodmodel met dalende vraag en stijgend aanbod; er wordt geen nieuwe algebraïsche evenwichtsberekening gevraagd.

Inspecties: prijs, kosten en opbrengsten

q (duizend)	Prijs per inspectie (€)	TK (duizend €)	TO (duizend €)
0	50	40	0
1	48	61	48
2	46	84	92
3	44	109	132
4	42	136	168
5	40	165	200

Inspecties: prijs, kosten en opbrengsten (vervolg)

q (duizend)	Prijs per inspectie (€)	TK (duizend €)	TO (duizend €)
6	38	196	228
7	36	229	252
8	34	264	272

Totale kosten en opbrengsten

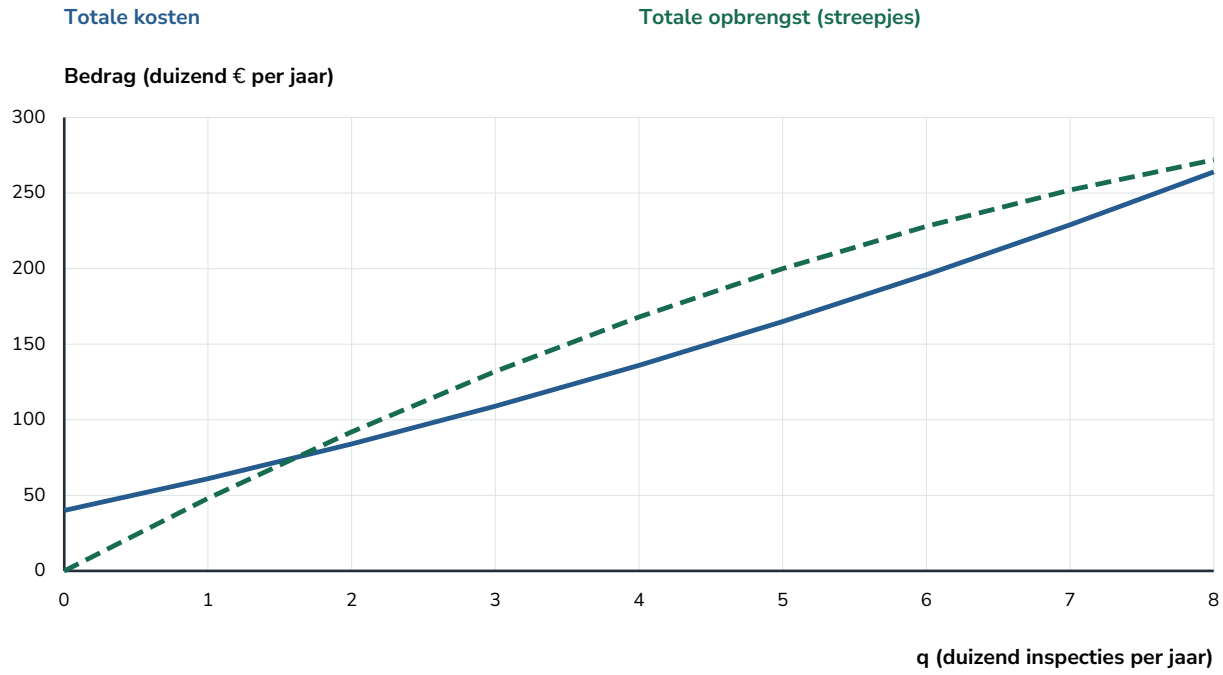

Bron EC13-X2B · Examen 2 — De begroting van Meridia

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Meridia is een fictief land. Alle bedragen in de eerste tabel zijn miljarden euro. De schuld op de eerste dag van het jaar is 512 miljard euro. Het bbp in het jaar bedraagt 840 miljard euro. Veronderstel voor de schuldvraag dat alleen het gegeven overheidssaldo de schuld verandert; er zijn geen waarderingsverschillen of andere financieringstransacties.

(2) In de totale uitgaven zitten onder meer 18 miljard euro overheidsinvesteringen in schoolgebouwen en 32 miljard euro uitkeringen aan huishoudens. Uitkeringen zijn overdrachten, geen rechtstreekse betaling voor nieuw geproduceerde goederen of diensten door de overheid. Bedragen zijn fictief; er wordt niet gevraagd naar werkelijke fiscale regels.

(3) Een afzonderlijke pensioenorganisatie wil haar omslagstelsel niet wijzigen. De gemiddelde pensioenuitkering blijft gelijk terwijl de verhouding werkenden/gepensioneerden verandert zoals in de tweede tabel. De organisatie wil haar jaarlijkse premieontvangsten gelijk houden aan haar jaarlijkse uitkeringen. Er komen geen andere ontvangsten bij.

Begroting in dit jaar

Post	Miljard euro
Totale overheidsontvangsten	184
Totale overheidsuitgaven	196

Omslagstelsel: fictieve deelnemers

Moment	Werkenden	Gepensioneerden
Beginvergelijking	300000	100000
Latere vergelijking	280000	140000

Bron EC13-X2C · Examen 2 — Twee cafés maken één aanbod

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Cafés Linde en Haven maken een fictieve gezamenlijke reclameactie die in totaal € 10.000 extra opbrengst oplevert. Linde doet een aanbod: Haven krijgt € 2.000 of Haven krijgt € 4.000. Daarna ziet Haven het aanbod en kiest accepteren of afwijzen. Bij accepteren krijgt Linde de rest; bij afwijzen krijgen beide uit de actie € 0. Dit is een eenmalig sequentieel ultimatumspel. Beide partijen kennen alle mogelijkheden en maximaliseren in de basisvraag uitsluitend hun eigen euro-opbrengst.

(2) De tabel toont de eindtakken van dezelfde spelboom. Linde kiest eerst tussen twee aanbodtakken; na elke aanbodtak kan Haven kiezen tussen de bijbehorende accepteer- en afwijstak. Er wordt dus niet gelijktijdig gekozen.

(3) In een afzonderlijke normenvariant weigert Haven elk aanbod onder € 3.000. Die voorkeur is geloofwaardig en vooraf bekend aan Linde; een aanbod van € 4.000 accepteert Haven wel. Alle overige opbrengsten blijven gelijk.

(4) Voor de vraag over verzonken kosten geldt weer de basisvariant zonder deze norm. Linde heeft eerder € 5.000 uitgegeven aan een specifieke voorbereiding. Dit bedrag is definitief betaald en wordt bij elke latere speluitkomst niet terugontvangen. De tabel geeft extra opbrengsten vanaf het huidige beslismoment en heeft de al betaalde € 5.000 niet nogmaals afgetrokken.

Eindtakken: extra opbrengsten vanaf dit moment

Aanbod aan Haven	Reactie Haven	Linde (€)	Haven (€)
2000	Accepteren	8000	2000
2000	Afwijzen	0	0
4000	Accepteren	6000	4000
4000	Afwijzen	0	0

Bron EC13-X2D · Examen 2 — Boekenwebshop met brandrisico

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) De fictieve boekenwebshop BuitenBlad heeft een voorraad. De kans op één brandincident in een jaar is 5%; de schade is dan € 4.000. Anders is de brandschade nul. De twee polissen dekken alleen deze schade. Bij Polis Eigen draagt de webshop bij brand precies het eigen risico van € 800; de overige schade wordt vergoed. Bij Polis Volledig wordt alle schade vergoed. Neem de schadekans als onveranderd bij de verwachte-kostenvraag.

(2) De eigenaar heeft weinig vrij geld om onverwachte schade op te vangen en is risicoavers. De verwachte jaarlijkse kosten zijn daarom niet het enige motief bij zijn verzekeringskeuze. De tabel bevat uitsluitend fictieve polisbedragen.

(3) Een verzekeraar weet vóór afsluiten minder dan ondernemers over de staat van de brandinstallatie. Hij biedt één gemiddelde premie. Verplichte deelname van alle risicotypen wordt als maatregel overwogen. Voor een afzonderlijke kredietvraag leent BuitenBlad geld en geeft het zijn bedrijfsgebouw als onderpand; de kredietgever kan bij wanbetaling volgens deze fictieve overeenkomst op dat onderpand verhalen.

Poliskeuze

Polis	Jaarpremie (€)	Eigen risico bij brand (€)
Volledig	180	0
Eigen	120	800

Bron EC13-X2E · Examen 2 — Tarsen, groei en verdeling

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Tarsen is een fictief land. Het nominale bbp stijgt van 560 naar 588 miljard euro. De bevolking stijgt van 14 naar 14,7 miljoen personen. Voor de vraag over het nominale bbp per hoofd is geen prijscorrectie nodig. Een hoger totaal bbp betekent niet automatisch meer bbp per inwoner.

(2) De beroepsbevolking bestaat uit 2,6 miljoen personen; 2,4 miljoen hebben werk. Alle personen zonder werk binnen deze beroepsbevolking zoeken werk en zijn beschikbaar. Er staan 40.000 vacatures open. Werklozen en vacatures kunnen tegelijk bestaan doordat opleiding, vaardigheden en regio niet aansluiten. Geen werkloze wordt dubbel geteld.

(3) De tabel en figuur geven de cumulatieve inkomensverdeling van dezelfde bevolking. Primair inkomen is verdiend inkomen vóór belastingen en overdrachten. Secundair inkomen is na de gegeven herverdeling. De bevolkingsgroepen hebben in beide verdelingen dezelfde volgorde. De Lorenzgegevens geven geen absolute eurobedragen.

(4) Tarsen overweegt een invoertarief om een nieuwe binnenlandse onderdelenindustrie tijdelijk te beschermen: het infant-industryargument. Het tarief kan de binnenlandse afzet ondersteunen maar maakt de betrokken geïmporteerde onderdelen duurder. In een ander voorstel investeert de overheid in beroepsonderwijs, waarna werknemers bij gelijke werktijd meer bruikbare kennis en vaardigheden hebben. Er wordt geen wisselkoersvraag gesteld.

Cumulatieve inkomensaandelen

Cumulatieve bevolking (%)	Primair inkomen (%)	Secundair inkomen (%)
0	0	0
20	8	12
40	20	28
60	36	46
80	60	70
100	100	100

Primaire en secundaire Lorenzcurve

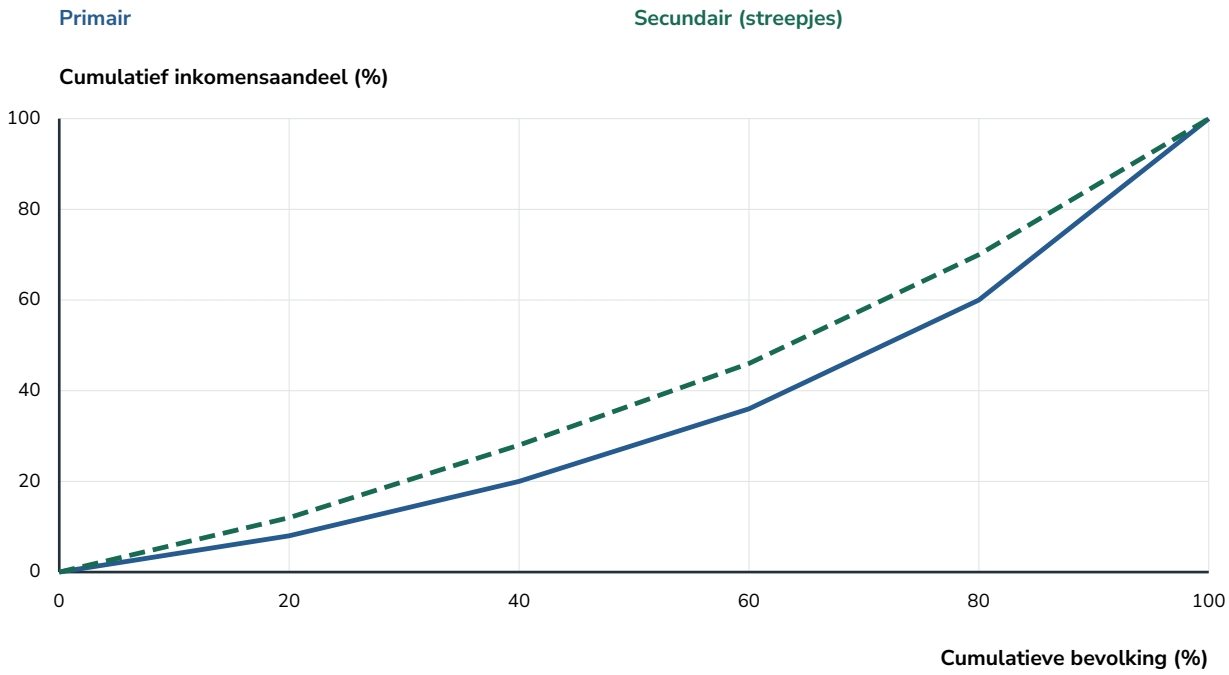

Bron EC13-X2F · Examen 2 — Selvaria raakt oververhit

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Selvaria is een fictief euroland. Volgens het vereenvoudigde vraagmodel is de groeiende vraag bij beperkte capaciteit de belangrijkste oorzaak van de oplopende inflatie. Andere oorzaken van inflatie worden voor deze opgave buiten het model gehouden. De tabel beschrijft het afgelopen jaar en het huidige jaar; de procentuele veranderingen zijn telkens op jaarbasis.

(2) Een werknemer krijgt een nominale loonstijging van 4% terwijl de prijzen in het huidige jaar 7% stijgen. Voor die afzonderlijke koopkrachtvraag zijn belastingen en andere inkomensposten constant. Bereken de exacte reële verandering met groeifactoren en rond op twee decimalen.

(3) De regering kan op korte termijn overheidsbestedingen verlagen of belastingen verhogen. De ECB kan haar beleidsrente verhogen; hogere beleidsrente werkt volgens dit model door in leenrentes. De ECB beoordeelt de eurozone en streeft naar symmetrisch 2% inflatie op middellange termijn. Er zijn geen actuele besluiten of feitelijke rentepercentages buiten deze bron nodig.

Indicatoren op jaarbasis

Indicator	Afgelopen jaar	Huidig jaar
Reële bbp-groei (%)	2	4
Werkloosheid (%)	5	3
Inflatie (%)	4	7
Groei consumptie (%)	2	5
Groei investeringen (%)	3	6

Eigen oefenexamen 1

Richttijd: 180 minuten. 60 oefenpunten. Eigen HELDER-examen; geen officieel CE.

1 Bereken de evenwichtsprijs en evenwichtshoeveelheid van de beginmarkt.

Bron: EC13-X1A · 2 punten

2 Bereken de prijselasticiteit bij de afzonderlijke prijsstijging van € 20 naar € 25. Is de vraag inelastisch of elastisch?

Bron: EC13-X1A · 2 punten

3 Beschrijf in de grafiek wat de extra groep webshops met de vraaglijn doet. Leg uit wat bij gelijkblijvend aanbod met de evenwichtsprijs en hoeveelheid gebeurt. Geen nieuwe berekening nodig.

Bron: EC13-X1A · 2 punten

4 Beoordeel in de afzonderlijke surplusvariant wat een lagere marktprijs bij dezelfde betalingsbereidheid doet met het consumentensurplus. Verwijs naar het gebied in een vraaggrafiek; bereken geen oppervlakte.

Bron: EC13-X1A · 3 punten

5 Leg voor het arbeidsmarktmodel uit hoe een minimumloon boven het evenwichtsloon kan leiden tot werkloosheid. Noem afzonderlijk de arbeidsvraag en het arbeidsaanbod.

Bron: EC13-X1A · 3 punten

6 Classificeer het jaarinkomen en de beginschuld als stroom- of voorraadgrootheid. Leg de periode/momentredenering uit.

Bron: EC13-X1B · 2 punten

7 Bereken de rentelast over de beginschuld in één jaar, met de vereenvoudiging uit de bron.

Bron: EC13-X1B · 2 punten

8 Bereken de schuld aan het einde van het jaar als Mira € 2.000 bijleent en € 1.500 aflost. Leg ook uit waarom de € 540 rente niet bij deze schuld hoeft te worden opgeteld.

Bron: EC13-X1B · 3 punten

9 Leg uit waarom de gegeven vergrijzing vooral druk op de financiering met het omslagstelsel legt. Noem daarnaast één ander risico dat bij kapitaaldekking belangrijk kan zijn.

Bron: EC13-X1B · 2 punten

10 Bepaal de dominante strategie van Noord met twee opbrengstvergelijkingen.

Bron: EC13-X1C · 2 punten

11 Leg uit waarom de eenmalige uitkomst een gevangenendilemma is. Noem de individuele uitkomst en de betere gezamenlijke uitkomst.

Bron: EC13-X1C · 2 punten

12 Is samenwerking gegarandeerd doordat het spel één keer wordt herhaald? Leg uit vanuit de laatste ronde en de gegeven aannames.

Bron: EC13-X1C · 3 punten

13 Bepaal de dominante strategie van Noord nadat de boete van 4 voordeelpunten wordt ingevoerd. Laat beide vergelijkingen zien.

Bron: EC13-X1C · 2 punten

14 Bereken de verwachte schade per huurperiode voor een bezoeker met het gemiddelde risico.

Bron: EC13-X1D · 2 punten

15 Waarom kan een risicoaverse bezoeker de premie van € 48 willen betalen, hoewel deze hoger is dan de verwachte schade?

Bron: EC13-X1D · 2 punten

16 Beschrijf de averechtse selectie die kan optreden als voorzichtige bezoekers afhaken bij de uniforme premie.

Bron: EC13-X1D · 3 punten

17 Leg uit hoe een eigen risico moral hazard bij camera's kan verminderen.

Bron: EC13-X1D · 2 punten

18 Bereken Lestra's bbp dit jaar via de bestedingen.

Bron: EC13-X1E · 2 punten

19 Bereken het particuliere spaarsaldo en het overheidssaldo. Controleer daarmee de identiteit met het saldo van de lopende rekening in dit model.

Bron: EC13-X1E · 3 punten

20 Bereken de exacte reële bbp-groei ten opzichte van vorig jaar. Rond op twee decimalen. Deze vraag kan zelfstandig met het gegeven bestedings-bbp worden beantwoord.

Bron: EC13-X1E · 2 punten

21 Bereken de betaalde belasting en het netto inkomen van de inwoner. Bepaal daarna gemiddeld en marginaal belastingtarief.

Bron: EC13-X1E · 3 punten

22 Geef met de twee laatste brongegevens twee redenen waarom bbp een beperkte welvaartsmaatstaf is.

Bron: EC13-X1E · 2 punten

23 In welke twee opeenvolgende kwartalen daalt het reële bbp? Leg uit waarom dat in de syllabusbetekenis een recessieperiode oplevert.

Bron: EC13-X1F · 2 punten

24 Leg uit hoe belasting en werkloosheidsuitkeringen in Dorsia automatisch de terugval kunnen dempen, zonder nieuwe beleidsbesluiten.

Bron: EC13-X1F · 3 punten

25 Leg uit hoe extra onderhoudswerkzaamheden van de overheid de werkgelegenheid op korte termijn kunnen ondersteunen.

Bron: EC13-X1F · 2 punten

26 Noem twee beperkingen van het idee dat een ECB-renteverlaging Dorsia’s terugval onmiddellijk beëindigt. Gebruik de bron.

Bron: EC13-X1F · 2 punten

Eigen oefenexamen 2

Richttijd: 180 minuten. 60 oefenpunten. Eigen HELDER-examen; geen officieel CE.

27 Bereken bij 4 duizend inspecties de gemiddelde constante kosten en gemiddelde totale kosten per inspectie.

Bron: EC13-X2A · 2 punten

28 Lees uit de gegeven figuur of tabel welke afzet WarmteZeker kiest voor maximale totale winst. Welke prijs hoort daarbij? Los geen vergelijking MO = MK op.

Bron: EC13-X2A · 2 punten

29 Welke marktvorm volgt voor de specifieke inspectie uit het alleenrecht? Noem het relevante marktkenmerk en leg de betekenis voor toetreding uit.

Bron: EC13-X2A · 2 punten

30 Benoem het voorstel om groepen A en B verschillende prijzen voor dezelfde inspectie te laten betalen. Leg uit welke twee gegeven voorwaarden dit mogelijk maken.

Bron: EC13-X2A · 3 punten

31 Leg in woorden uit wat een kostprijsverhogende heffing in het gegeven vraag-aanbodmodel doet met aanbodlijn, prijs en hoeveelheid. Waarom past zo'n heffing bij het uitstootprobleem?

Bron: EC13-X2A · 3 punten

32 Bereken het overheidssaldo en de overheidsschuld aan het einde van het jaar.

Bron: EC13-X2B · 2 punten

33 Bereken de eindschuldquote als percentage van het bbp. Bereken de eindschuld opnieuw uit de bron; je hoeft geen eerder antwoord over te nemen. Rond de quote af op één decimaal.

Bron: EC13-X2B · 2 punten

34 Classificeer de 18 miljard voor schoolgebouwen en de 32 miljard uitkeringen. Leg voor beide uit waarom en noem één mogelijk langetermijneffect van de schoolgebouwen.

Bron: EC13-X2B · 3 punten

35 Wat moet bij het omslagstelsel met de gemiddelde premie per werkende gebeuren als de verhouding in de tabel verandert en de genoemde financieringsvoorwaarden gelijk blijven? Leg uit.

Bron: EC13-X2B · 2 punten

36 Noem de twee spelers, de volgorde van hun acties en één kenmerk waardoor dit spel sequentieel is.

Bron: EC13-X2C · 2 punten

37 Bepaal de uitkomst in de basisvariant met alleen euro-opbrengst als doel. Redeneer vanuit Havens reactie op elk aanbod.

Bron: EC13-X2C · 2 punten

38 Bepaal de uitkomst in de normenvariant en leg uit hoe de geloofwaardige voorkeur van Haven Lindes keuze verandert.

Bron: EC13-X2C · 3 punten

39 Kan de al betaalde € 5.000 voorbereiding in de basisvariant op zichzelf rechtvaardigen dat Linde nu een ander aanbod kiest? Leg uit vanuit verzonken kosten.

Bron: EC13-X2C · 2 punten

40 Bereken voor beide polissen de verwachte jaarlijkse kosten voor BuitenBlad: premie plus verwachte eigen betaling bij brand. Welke polis heeft de laagste verwachte kosten?

Bron: EC13-X2D · 2 punten

41 Leg uit waarom de eigenaar toch Polis Volledig kan kiezen. Gebruik twee kenmerken uit de bron.

Bron: EC13-X2D · 2 punten

42 Leg uit hoe verplichte deelname averechtse selectie door onbekende brandrisico's kan beperken.

Bron: EC13-X2D · 3 punten

43 Leg uit waarom onderpand het risico van de kredietgever kan verminderen en daardoor een lagere risicopremie in de rente mogelijk maakt.

Bron: EC13-X2D · 2 punten

44 Bereken het nominale bbp per hoofd vóór en na de veranderingen. Beoordeel of het gegeven hogere totale bbp op deze maatstaf groei per inwoner oplevert.

Bron: EC13-X2E · 2 punten

45 Bereken het aantal werklozen en het werkloosheidspercentage van de beroepsbevolking. Leg vervolgens uit waarom 40.000 vacatures deze werkloosheid niet automatisch opheffen. Rond het percentage op één decimaal af.

Bron: EC13-X2E · 3 punten

46 Welk aandeel van het totale inkomen ontvangt de bevolkingsgroep tussen de laagste 20% en de laagste 40%, vóór en na herverdeling? Lees de cumulatieve gegevens goed.

Bron: EC13-X2E · 2 punten

47 Geef één economisch argument vóór het tijdelijke invoertarief en één nadeel voor een andere groep. Leg uit waarom dit een afweging is, zonder één winnaar voor alle inwoners te veronderstellen.

Bron: EC13-X2E · 3 punten

48 Leg uit hoe beter beroepsonderwijs bij gelijke werktijd structurele groei kan ondersteunen.

Bron: EC13-X2E · 2 punten

49 Welke conjunctuursituatie past het best bij het gegeven model voor Selvaria? Gebruik twee indicatoren en de expliciete oorzaak uit de bron.

Bron: EC13-X2F · 2 punten

50 Bereken de exacte reële loonverandering van de werknemer. Rond af op twee decimalen en verklaar het teken van de uitkomst.

Bron: EC13-X2F · 3 punten

51 Leg uit waarom lagere overheidsbestedingen of hogere belastingen anticyclisch beleid kunnen zijn in Selvaria.

Bron: EC13-X2F · 2 punten

52 Leg de keten uit waardoor een hogere ECB-beleidsrente in het gegeven model de inflatiedruk kan beperken.

Bron: EC13-X2F · 2 punten